

Praha 26. 8. 2008

40

Činnost oboru tuberkulózy a respiračních nemocí v roce 2007

Activity of branch of tuberculosis and diseases of the respiratory system in 2007

Souhrn

Ambulantní oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí sledují osoby se zvýšeným rizikem plicních onemocnění, provádějí tuberkulinové testy a očkování proti TBC, pečují o osoby s plicními chorobami. V roce 2007 bylo provedeno 2 086 834 ošetření-vyšetření, 100 599 BCG očkování a 135 480 tuberkulinových testů. Dispenzarizováno bylo 545 644 pacientů. Sledováno bylo 193 736 osob s rizikem onemocnění plic.

Summary

Out-patient departments of the branch of tuberculosis and respiratory diseases monitor persons with higher risk of lung diseases; they perform tuberculin tests and TB vaccination, take care of persons with respiratory problems and diseases. In 2007 there were realized 2 086 834 examinations, 100 599 BCG vaccinations and 135 480 tuberculin tests. There were followed up 545 644 registered patients and were monitored 193 376 persons with risk of lung diseases.

V roce 2007 poskytlo informace o své činnosti 311 ambulantních oddělení oboru tuberkulózy a respiračních nemocí (TRN), tzn. téměř všechny zpravodajské jednotky (99,36 %).

Na odděleních TRN pracovalo ke konci roku 484 lékařů, 725 ZPBD (zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí) a 19 ostatních odborných pracovníků. Z pohledu přepočtených počtů (úvazků) včetně smluvních pracovníků zajišťovalo činnost 345,00 lékařů a 645,66 ZPBD. V meziročním srovnání došlo v obou kategoriích pracovníků k mírnému zvýšení úvazků; u lékařů o 3,3 % a u ZPBD o 1,4 %.

Na odděleních TRN bylo provedeno 2 086 834 vyšetření-ošetření, tj. o 1,4 % více než v předchozím roce. Jeden lékař poskytl v průměru 6 049 odborných kontaktů (6 163 v roce 2006), v přepočtu na 1 tisíc obyvatel připadlo průměrně 202,2 provedených vyšetření-ošetření (200,5 v roce 2006).

Pracovníci TRN uskutečnili 100 599 očkování proti tuberkulóze BCG vakcínou (oproti roku 2006 to představovalo pokles o 3 %). Nejpočetnější skupinou očkovaných na odděleních TRN byly děti ve stáří 11 let (66 %), dále následovali novorozenci (20 %), děti ve stáří 2 let (8 %) a ostatní osoby (5 %). Komplikaci po vakcinaci mělo malé procento osob z celkového počtu očkovaných na oddělení TRN (1,7 % = 1 668 osob). Nejvyšší výskyt komplikací byl v kategorii ostatních osob (5,4 %) a novorozenců (5,1 %), naopak nejnižší v kategorii 11letých dětí (0,2 %). Proočkovanost novorozenců dosáhla 98,6 % (neočkovaných novorozenců bylo jen 1 649 ze 114 632 živě narozených). V roce 2007 se

podrobilo tuberkulínovým testům 135 480 osob, tj. o 2 % méně než v roce 2006. Převážnou většinu (66 %) tvořily děti ve věku 11 let.

Největší objem péče byl stejně jako v minulých letech věnován dispenzarizovaným osobám. V roce 2007 bylo pod stálým lékařským dohledem 545 644 osob, což znamená nepatrné meziroční zvýšení o 0,6 %. Nejvíce osob bylo dispenzarizováno pro chronickou obstrukční plicní nemoc (CHOPN) - 146 227 mužů a 102 351 žen, pod dohledem lékaře bylo s touto diagnózou také 231 dětí a mladistvých. Nejvíce pacientů bylo léčeno v Hl. m. Praze a Moravskoslezském kraji. V rámci onemocnění CHOPN se sledují i jednotlivá stadia - rizikové zahrnovalo 21 % postižených, lehké 24 %, střední 31 %, těžké 18 % a velmi těžké 6 %. Další nejčastější příčinou dispenzarizace na odděleních TRN bylo astma bronchiale, které postihovalo 68 636 mužů a 87 309 žen. Toto onemocnění bylo nejčastějším důvodem dispenzarizace u dětí a mladistvých (celkem 4 132 chlapců a dívek do 19 let). Nejvíce osob s tímto onemocněním se nacházelo v Hl. m. Praze. U astma bronchiale se rovněž rozlišují stupně onemocnění: stupeň 1-intermitentní (25 % postižených), stupeň 2-lehké perzistující (36 %), stupeň 3-středně těžké perzistující (30 %), stupeň 4-těžké perzistující (9 %). Zatímco u CHOPN počet nemocných v roce 2007 poklesl oproti předchozímu roku o 1 %, u astma bronchiale došlo k meziročnímu nárůstu počtu postižených o 2 %. Třetím nejrozšířenějším případem dýchacích potíží spojených s dispenzarizací bylo zánětlivé onemocnění plic (46 984 osob), oproti předchozímu roku se počet dispenzarizovaných zvýšil o 7 %. V kategorii 0–19 let se s touto diagnózou léčilo 1 016 osob. Nejvyšší počet nemocných se vyskytoval v Moravskoslezském kraji. Nejzávažnějším onemocněním jsou zhoubné novotvary dýchacího ústrojí, počet dispenzarizovaných činil 15 371 osob s ověřenými novotvarami (17 987 v roce 2006) a 1 838 osob (1 722 v roce 2006) s dosud neověřenými novotvarami.

Nově bylo do dispenzarizace přijato 75 630 osob. Podíl nově přijatých osob činil 13,9 % z celkového počtu dispenzarizovaných osob (14,5 % v roce 2006). Tradičně jsou více ohroženi i postiženi plicními chorobami muži (poměr dispenzarizovaných mužů a žen činil 1,2:1).

Z hlediska územního rozložení bylo nejvíce osob dispenzarizovaných lékaři TRN v krajích Hl. m. Praha a Moravskoslezském, tj. v oblastech se značnou exhalační zátěží.

Oddělení TRN sledují také osoby se zvýšeným rizikem plicního onemocnění tzn. kuřáky s vysokým konzumem cigaret (více než 20 cigaret denně po dobu nejméně 20 let, popř. kuřáky ve věku nad 45 let), dále osoby, které přišly do styku s tuberkulózou nebo jinou mykobakteriózou, osoby s profesionální expozicí kancerogenů, osoby s dysplastickými buňkami ve sputu. V roce 2007 se v této souvislosti podrobilo vyšetřením 193 736 osob, tj. o 5 % méně než v roce 2006. Nejpočetnější sledovanou rizikovou skupinou byli kuřáci (124 985) a lidé ohrožení tuberkulózou nebo jinou mykobakteriózou (61 587). Počet sledovaných osob s vysokým konzumem cigaret se meziročně snížil o 6 % a s rizikem plicního onemocnění o 3 %. Z hlediska pohlaví mezi osobami sledovanými pro zvýšené riziko plicního onemocnění převažovali muži (65 %).

Informace o činnosti ambulantních zařízení oboru TRN jsou shromažďovány prostřednictvím statistického výkazu A (MZ) 1-01, který je součástí Programu statistických zjišťování Ministerstva zdravotnictví. Zpravodajskými jednotkami jsou bez ohledu na zřizovatele ambulantní oddělení TRN zdravotnických zařízení, včetně ambulantních částí nemocnic.

Vypracovala: Ing. Zdeňka Nováková

**Osoby dispenzarizované pro netuberkulózní onemocnění
dýchacího ústrojí (DÚ), Česká republika, rok 2007**

Onemocnění, Diagnóza MKN 10	Celkem		z toho			
			děti (0–19 let)		osoby nově přijaté	
	muži	ženy	muži	ženy	muži	ženy
Zhoubné novotvary DÚ ověřené cytologicky nebo histologicky (C33, C34,0–9, C39.9)	10 974	4 397	7	4	3 359	1 434
Neověřené zhoubné novotvary DÚ	1 223	615	-	-	356	190
Nezhoubné novotvary DÚ (D14.2–4, D19.0)	2 247	1 985	3	5	215	199
Zánětlivá onemocnění plic (J12.0–9, J13, J14, J15.0–9, J16.0,8, J17.0–8, J18.0–9, J85.0–2)	27 237	19 747	518	498	8 205	6 518
CHOPN (J41.0–8, J42, J43.0–9, J44.0–9)	146 227	102 351	115	116	15 572	11 192
stadium 0 rizikové	31 219	20 588	71	71	3 383	2 415
stadium 1 lehké	33 290	25 678	35	38	3 458	2 751
stadium 2 střední	44 621	31 979	9	5	4 529	3 383
stadium 3 těžké	27 104	18 180	-	2	2 918	1 930
stadium 4 velmi těžké	9 993	5 926	-	-	1 284	713
Astma bronchiale (J45.1–9, J46)	68 636	87 309	2 113	2 019	8 561	11 301
stupeň 1 intermitentní	17 388	21 741	633	606	2 242	2 922
stupeň 2 lehké perzistující	24 131	31 950	939	937	3 163	4 276
stupeň 3 středně těžké perzistující	21 083	26 269	502	446	2 551	3 280
stupeň 4 těžké perzistující	6 034	7 349	39	30	605	823
Bronchiectázie (J47)	3 122	2 178	5	10	240	206
Sarkoidóza (D86.0,2)	3 556	4 927	-	1	363	418
Pneumokoniózy (J60, J61, J62.0–8, J63.0–8, J64, J65, J66.0–8)	13 233	488	-	-	212	32
Difúzní plicní fibrózy a alergická alveolitis (J67.0–9, J84.0–9)	3 391	3 412	3	4	501	503
Nenádorová onemocnění pohrudnice J86.0,9, J90, J91, J92.0,9, J93.0–9, J94.0–9)	5 440	3 142	8	10	659	437
Nemoci plicního oběhu, následky oběhových změn (I26.0,9, I27.0–9, I28.0–9)	4 789	3 558	-	-	506	476
Jiná netuberkulózní onemocnění DÚ se závažným průběhem (J68.0–9, J69.0–8, J70.0–9, J80, J96.0–9, J98.0,4,6–9)	12 377	9 083	94	98	2 159	1 816
Celkem	302 452	243 192	2 866	2 765	40 908	34 722

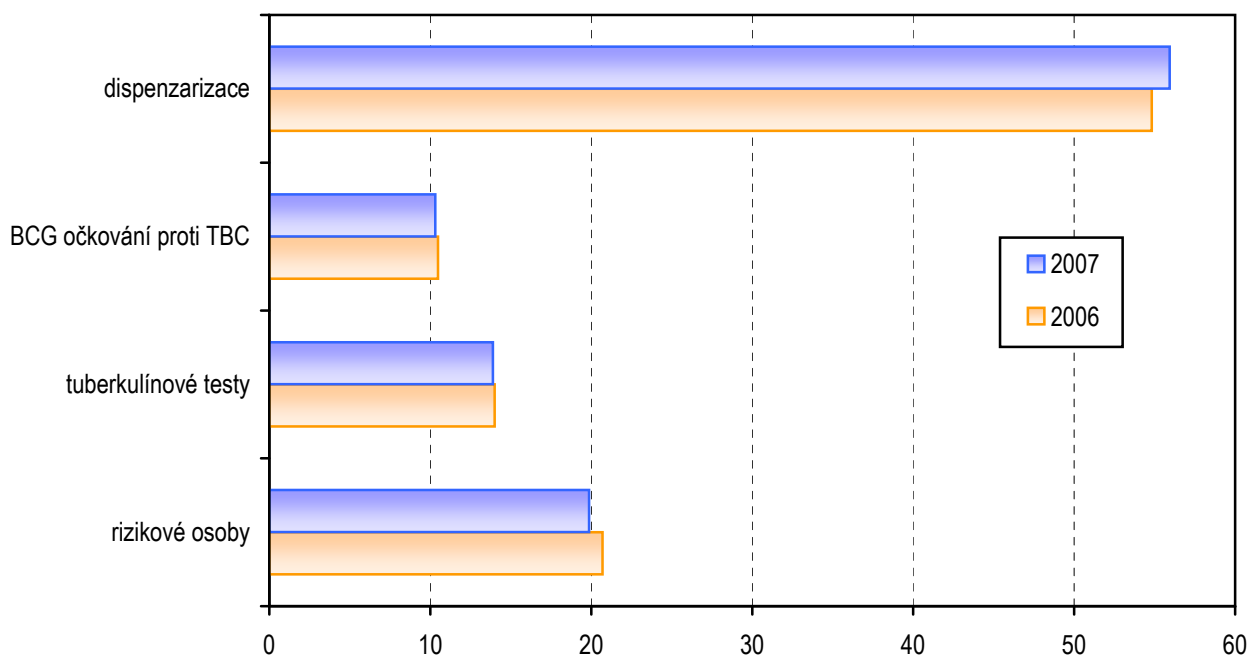
**Osoby se zvýšeným rizikem onemocnění TBC nebo plicní rakovinou
v krajích ČR, rok 2007**

Kraj	Celkem	na 100 tis. obyv.	Osoby se zvýšeným rizikem			
			TBC a mykobakt.	silní kuřáci	s dyspl. buňkami	s prof. expozicí
Hl. m. Praha	23 924	1 999,6	7 470	16 301	35	118
Středočeský	20 943	1 764,3	4 939	15 328	184	492
Jihočeský	6 940	1 099,2	2 497	3 771	35	637
Plzeňský	12 432	2 230,7	4 091	8 097	13	231
Karlovarský	3 123	1 021,9	584	2 280	-	259
Ústecký	25 217	3 054,7	7 298	17 204	146	569
Liberecký	4 833	1 118,5	3 046	1 632	10	145
Královéhradecký	13 656	2 480,6	2 300	11 287	12	57
Pardubický	6 606	1 298,0	2 325	3 857	9	415
Vysočina	7 860	1 533,5	3 365	4 331	19	145
Jihomoravský	11 764	1 036,1	5 239	6 124	18	383
Olomoucký	9 442	1 474,1	4 670	4 703	12	57
Zlínský	11 063	1 875,1	4 840	5 999	111	113
Moravskoslezský	35 933	2 876,2	8 923	24 071	95	2 844
ČR	193 736	1 876,8	61 587	124 985	699	6 465

**Osoby dispenzarizované pro onemocnění dýchacího ústrojí v krajích ČR
na 100 tis. obyvatel, rok 2007**

Kraj	Celkem	z toho pro					
		zhoubné novotvary ověřené	závažná onemocnění	CHOPN	astma bronchiale	pneumo- koniózy	ostatní
Hl. m. Praha	7 716,1	351,7	475,4	2 922,0	2 880,8	9,5	1 076,7
Středočeský	5 345,9	104,4	565,3	2 412,5	1 513,4	21,1	729,1
Jihočeský	3 519,7	162,0	254,8	1 537,7	1 151,1	11,6	402,4
Plzeňský	5 430,0	90,8	464,7	2 481,4	1 783,9	109,3	499,9
Karlovarský	5 852,7	140,0	792,5	2 349,0	1 965,8	11,5	593,9
Ústecký	5 940,0	145,5	587,1	3 254,8	1 387,6	52,1	512,9
Liberecký	3 071,0	109,0	422,3	1 265,0	722,3	12,5	539,9
Královéhradecký	4 338,2	117,3	113,0	2 153,2	1 433,2	103,0	418,5
Pardubický	4 608,2	170,2	347,4	1 765,9	1 928,8	17,9	378,1
Vysočina	4 948,0	135,0	277,8	2 518,2	1 354,0	21,7	641,3
Jihomoravský	4 173,0	111,2	441,1	2 041,8	1 088,3	27,4	463,2
Olomoucký	3 856,2	133,0	298,8	2 516,6	386,7	20,0	501,0
Zlínský	5 006,6	91,5	488,1	2 364,6	1 269,5	85,4	707,5
Moravskoslezský	6 633,6	114,9	614,5	2 795,8	1 500,7	835,9	771,8
ČR	5 285,9	148,9	455,2	2 408,1	1 510,7	132,9	630,1

Struktura činnosti oddělení TRN (v %) podle počtu ošetřených osob

Struktura osob dispenzarizovaných pro vybrané diagnózy

